

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([LT](#)) neseniai atlikta pakeitimų.

portugalų

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Swipe to change

Pagrindinės teisės

Oficialaus vertimo rodoma kalba nėra.

Čia galite susipažinti su šio teksto vertimu, atliktu mašininio vertimo priemone. Turėkite omenyje, kad jis skirtas tik padėti suprasti tekstą. Šio puslapio savininkas neprisiima jokios atsakomybės dėl šio mašininio vertimo priemone išversto teksto kokybės.

-----lietuvių-----bulgarųispanųčekųdanųvokiečiųestųgraikųanglųprancūzųkroatųitalųlatviųvengrųmaltiečiųnyderlandų
lenkųrumunųslovakųslovėnųsuomiųšvedų

Nacionaliniai teismai

Jei piliečių pagrindinės teisės pažeidžiamos, jie gali kreiptis į teismus. Portugalijos teismai (civiliniai ir administraciniai) atsakingi už teisingumo vykdymą, teisės aktais ginamų piliečių teisių ir interesų apsaugą, demokratinės teisinės valstybės principo pažeidimų prevenciją ir privatinės ar viešosios teisės ginčų sprendimą (Portugalijos Respublikos Konstitucijos 202 straipsnis).

Konstituciniam Teismui pavesta vykdyti teisingumą teisiniais ir konstituciniais klausimais. Jeigu išnaudojamos įprastos apskundimo priemonės (Konstitucinio Teismo pagrindinio įstatymo 70 straipsnio 2 dalis ir 72 straipsnis), šalis, kuri nagrinėjant bylą rėmėsi taikyto įstatymo prieštaravimu Konstitucijai, turi teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą.

Daugiau informacijos pateikta tinklalapyje [Valstybių narių teismų sistemos. Portugalija](#)

Nacionalinė žmogaus teisių institucija

Ombudsmenas (O Provedor de Justiça)

Nuo 1999 m. Portugalijos ombudsmenas, be pirmiau apibūdintų funkcijų, taip pat atlieka nacionalinės žmogaus teisių institucijos funkciją, o Jungtinių Tautų Organizacija yra suteikusi jam „A statusą“ – visiškai Paryžiaus principus atitinkančios institucijos statusą.

Todėl vienas iš Ombudsmeno darbų – skatinti ir ginti pagrindines žmogaus teises, skirti ypatingą dėmesį dėl amžiaus ar psichomotorinių sutrikimų pažeidžiamiausių asmenų – vaikų, pagyvenusių asmenų ir neįgaliųjų – teisėms.

Skundai paduodami ir nagrinėjami taikant skyriuje apie Ombudsmeną aprašytą procedūrą.

Ombudsmenas (O Provedor de Justiça)

Ombudsmenas – tai pagal įstatymą įsteigta įstaiga, kurios užduotis – „ginti ir skatinti piliečių teises, laisves, garantijas ir teisėtus interesus“ (1991 m. balandžio 9 d. Įstatymo Nr. 9/91 1 straipsnio 1 dalis su pakeitimais), kurie gali būti nepagrįstai pažeisti, piliečiams palaikant santykius su valdžios institucijomis. Jei nėra kitų būdų, nes visos apskundimo priemonės (administracinės ir (arba) teisminės) yra išnaudotos arba pasibaigę apskundimo terminas, piliečiai gali susisiekti su Ombudsmenu ir paduoti skundą nemokamai, pagrindę savo poziciją.

Kaip nurodyta pirmiau, Portugalijoje Ombudsmenas taip pat yra nacionalinė žmogaus teisių institucija, kuriai patikėtas nacionalinio prevencinio mechanizmo vaidmuo.

2013 m. gegužės mėn. pagal Konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą fakultatyvų protokolą Ministrų Taryba nusprendė paskirti Ombudsmeną atlikti nacionalinio prevencinio mechanizmo vaidmenį. Taigi Ombudsmenas atsako už laisvės apribojimo vietų patikras – lankosi kalėjimuose, klinikose, psichiatrijos ligoninėse, nepilnamečių auklėjimo centruose ir kt., siekdamas stebėti asmenų, kurių laisvė atimta, apgyvendinimo ir maitinimo sąlygas, tikrinti, ar yra laikomasi kalinamų asmenų pagrindinių teisių (įskaitant, jei įmanoma, teisę į privatumą ir teisėtą bendravimą su giminėmis ir įgaliotais atstovais), ir nustatyti, ar yra taikomos individualios gydymo programos.

Skundo nagrinėjimas

Skundus Ombudsmenui galima pateikti laišku, faksu arba e. paštu. Interneto svetainėje piliečiai taip pat gali rasti elektroninę skundo formą. Be to, skundas galima pateikti telefonu, asmeniškai Ombudsmeno tarnyboje arba bet kurioje prokuratūroje.

Ne visi Ombudsmeno gauti pranešimai yra tikri skundai – dažnai tai yra anoniminiai paaiškinimai, paprasti prašymai suteikti informacijos ir teisinę pagalbą arba bendri teiginiai konkrečiais klausimais. Jie negali būti tiriami.

Gavus skundą pradedama procedūra (kuri nebūtinai yra nauja, nes spartumo ir procesinio ekonomiško sumetimais skundus panašiais klausimais galima nagrinėti per vieną procedūrą) ir skundas tinkamai ištiriamas. Kitaip tariant, atliekami būtini tyrimai siekiant nustatyti faktines aplinkybes, t. y. išklausyti subjekta, dėl kurio paduotas skundas, ir net patį skundo pateikėją, kuris taip pat gali prašyti, kad Ombudsmenas jį išklausytų.

Pasibaigus šiai procedūrai, dėl skundo gali būti pateikiamos rekomendacijos, siūlymai, pastabos ir kiti alternatyvūs būdai suderinti nesutampantįs interesus, be to, gali būti teikiami prašymai patikrinti konstitucingumą arba teisėtumą.

Ombudsmenas ne tik atsako į piliečių skundus, bet ir gali pradėti procedūras savo iniciatyva, siekdamas iširti atvejus, į kuriuos atkreipiamas jo dėmesys, ir taikydamas visas jo kompetencijai priklausančias priemones.

Specializuotos žmogaus teisių institucijos

Vaiko teisių apsaugos organizacija

Nacionalinė vaikų ir jaunimo teisių rėmimo ir apsaugos komisija (Comissão Nacional de Promoção dos Direitos e Proteção das Crianças e Jovens, CNPDPCJ)

CNPDPCJ koordinuoja visų viešųjų ir privačiųjų subjektų, struktūrų ir intervencinių programų veiksmus siekdamą remti vaikų ir jaunimo teises ir juos apsaugoti. Ji teikia rekomendacijas, taip pat stebi, remia ir prižiūri vaikų ir jaunimo apsaugos komitetų (Comissões de Proteção de Crianças e Jovens, CPCJ) darbą visoje šalyje.

CPCJ yra oficialios neteisminės institucijos, turinčios funkcinę autonomiją ir siekiančios remti vaikų bei jaunimo teises ir užkirsti kelią situacijoms, dėl kurių gali nukentėti vaikų ir jaunimo saugumas, sveikata, mokymas, švietimas ar bendras vystymasis, arba užtikrinti, kad tokių situacijų nebebūtų. Prokuratūra (Ministério Público, MP) stebi vaikų ir jaunimo apsaugos komitetų darbą ir vertina jų sprendimų teisėtumą bei esmę, prirėmus imdamasi veiksmų dėl teisminės peržiūros.

Komitetai yra plenariniai ir ribotos sudėties. Plenarinis komitetas atsako už veiksmų įgyvendinimą siekiant remti vaikų ir jaunimo teises ir užkirsti kelią pavojingoms situacijoms.

Ribotos sudėties komitetas imasi veiksmų tais atvejais, kai vaikui ar jaunuoliui kyla pavojus, visų pirma: lankosi pas žmones, kurie kreipiasi į apsaugos komitetą, ir teikia jiems rekomendacijas; atlieka preliminarų situacijų, apie kurias apsaugos komitetui yra žinoma, vertinimą ir tiria konkrečius atvejus; priima sprendimus dėl paaukštavimo ir apsaugos priemonių taikymo, taip pat stebi ir peržiūri šias priemones (išskyrus priemonę, kuriai iš anksto reikalingas įvaikinimui pasirinkto asmens arba įvaikinimo įstaigos pritarimas).

Skundo nagrinėjimas

Bet kas gali laišku, telefonu, faksu, e. paštu arba asmeniškai atvykęs į komitetų biurus pateikti informaciją apie pavojingą atvejį tiesiogiai CPCJ. Apsaugos komitetai atsako už savivaldybės, kurioje yra įsikūrę, teritoriją. Spauskite toliau pateiktą nuorodą norėdami pamatyti apsaugos komitetų kontaktinių duomenų sąrašą pagal vaiko gyvenamąją vietą. <http://www.cnpcjr.pt/search.asp>

Tam, kad įsikištų CPCJ, reikalingas tėvų sutikimas ir susitarimas, ir gali būti įgyvendinamos tokios priemonės:

parama tėvams;

parama kitam šeimos nariui;

globos skyrimas tinkamam asmeniui;

parama savarankiškam gyvenimui;

priežiūra globėjų šeimoje;

įkurdinimas kokioje nors įstaigoje.

Rėmimo ir apsaugos priemonės taikomos įprastoje gyvenamojoje aplinkoje arba įkurdinus, atsižvelgiant į priemonių pobūdį.

Lygybės įstaigos

Pilietybės ir lyčių lygybės komisija (*Comissão para a Cidadania e a Igualdade de Género, CIG*)

Pilietybės ir lyčių lygybės komisija yra nacionalinė įstaiga, atsakinga už lyčių lygybės principo skatinimą ir rėmimą. Ji vykdo veiklą šiose srityse: švietimo pilietybės klausimais, lyčių lygybės, motinstės ir tėvystės apsaugos, priemonių, kuriomis siekiama palengvinti lygų vyrų ir moterų dalyvavimą įvairiose gyvenimo srityse, rėmimo, vyrų ir moterų darbo, privataus ir šeimos gyvenimo derinimo, kovos su smurtu šeimoje, smurtu dėl lyties ir prekyba žmonėmis, taip pat paramos nukentėjusiesiems.

CIG yra centrinė tarnyba, tiesiogiai valdoma valstybės, ir administraciniu požiūriu yra savarankiška. Ji priklauso Ministrų Tarybos prezidiumui ir yra pavaldi pilietybės ir lygybės reikalų valstybės sekretoriui.

Visų pirma ji atsakinga už skundų, susijusių su diskriminacijos ar smurto dėl lyties atvejais, priėmimą ir jų pateikimą (atitinkamais atvejais – kartu su nuomonėmis ir rekomendacijomis) kompetentingoms institucijoms ar susijusiems subjektams.

Skundo nagrinėjimas

CIG priima e. paštu per Komisijos *Facebook* tinklalapį pateiktus arba popierinius skundus dėl diskriminacijos ar smurto dėl lyties.

Vidaus tarnybos gautus skundus analizuoja ir skirsto į kategorijas, taip pat tiesiogiai atsako skundo pateikėjui tuo pačiu kanalu. Nuomonės ir (arba) rekomendacijos gali būti siunčiamos atitinkamiems subjektams ir (arba) bylos gali būti perduodamos kompetentingoms institucijoms (pvz., prokuratūrai, ASAE (*Autoridade de Segurança Alimentar e Económica*, Maisto saugos ir ekonominio saugumo institucijai), ERC (*Entidade Reguladora para a Comunicação Social*, Žiniasklaidos reguliavimo institucijai), persiunčiant kopiją susijusiems subjektams.

Vyriausioji migracijos komisija (*Alto Comissariado para as Migrações, ACM*)

[Lygybės ir kovos su rasine diskriminacija komisija (*Comissão para a Igualdade e Contra a Discriminação Racial, CICDR*)]

Vyriausioji migracijos komisija (ACM) yra viešoji institucija, įgyvendinanti viešąją migracijos politiką. Jos vaidmuo – kovoti su visų formų diskriminacija dėl odos spalvos, tautybės, etninės kilmės ar religijos. Ji atsako už informacijos, susijusios su diskriminacine praktika, priėmimą, taip pat Lygybės ir kovos su rasine diskriminacija komisijos (CICDR) veiklos koordinavimą.

CICDR yra nepriklausoma patariamoji ACM įstaiga, kuri specializuojasi kovos su rasine diskriminacija srityje. Jos tikslas – vykdyti visų formų rasinės diskriminacijos prevenciją, drausti šią diskriminaciją ir bausti už veiksmus, kuriais pažeidžiamos pagrindinės teisės arba valdžios institucija, tarnyba ar fizinis asmuo riboja ekonominių, socialinių arba kultūrinių teisių įgyvendinimą ar trukdo jas įgyvendinti, nes asmuo yra konkrečios rasės, odos spalvos, tautybės ar etninės kilmės.

Skundo nagrinėjimas

Skundus galima pateikti ACM arba tiesiogiai CICDR laišku, faksu, e. paštu arba paskambinus telefonu. CICDR interneto svetainėje taip pat pateikiama [elektroninė skundo forma](#).

Vyriausiasis komisaras siunčia skundą kompetentingos ministerijos generalinei inspekcijai, kuri, nustačiusi, ar nurodyti faktai yra tikri, privalo pateikti ataskaitą. Ataskaita pateikiama Lygybės ir kovos su rasine diskriminacija komisijos Nuolatiniam komitetui, kuris pateikia patariamąją nuomonę. Tuo remdamasis, Vyriausiasis migracijos komisaras priima sprendimą. Sprendimu gali būti numatyta skirti baudą, kurios dydis – iki 5 minimalių darbo užmokesčių fiziniam asmeniui ir iki 10 minimalių darbo užmokesčių viešiesiems subjektams ir (arba) įmonėms.

Komisija registruoja diskriminacinių veiksmų ir atitinkamai paskirtų baudų praktiką. Ji viešina teisės aktų pažeidimus, siekdama atgrasyti nuo tokių veiksmų, ir didina visuomenės informuotumą lygybės ir nediskriminavimo klausimais.

Duomenų apsaugos institucija

Nacionalinė duomenų apsaugos komisija (*Comissão Nacional de Proteção de Dados, CNPD*)

CNPD yra nepriklausoma administracinė institucija, kuriai vadovauja Respublikos Asamblėja. Jos vaidmuo – stebėti ir prižiūrėti asmens duomenų tvarkymą, kad jis visiškai atitiktų žmogaus teises ir laisves, taip pat Konstitucijoje ir kituose teisės aktuose nustatytas garantijas. Komisija yra nacionalinė asmens duomenų stebėsenos institucija. CNPD bendradarbiauja su duomenų apsaugą prižiūrinčiomis kitų valstybių institucijomis siekdama apsaugoti ir remti užsienyje gyvenančių asmenų teises.

Skundo nagrinėjimas

Asmenų skundai ir pareiškimai dėl asmens duomenų pažeidimų CNPD turėtų būti teikiami raštu. Skundus taip pat galima teikti elektroninėmis priemonėmis, užpildžius CNPD interneto svetainėje esančią [formą](#). Būtina nurodyti skundo autoriaus vardą, pavardę, adresą ir pasirašyti skundą.

Kai skundas užregistruojamas, jį tiria ir išankstiniam vertinimui pateikia CNPD narys. Jeigu iškeltas klausimas nepriklauso CNPD kompetencijai arba sprendimo neįmanoma priimti dėl asmens teiginių pobūdžio, narys, kuriam pavesta šį skundą nagrinėti, gali jį įvertinti arba tinkamai persiųsti atitinkamam subjektui.

CNPD sprendimai priimami balsų dauguma, jie yra privalomi ir gali būti skundžiami.

Kitos specializuotos institucijos

Nacionalinis reabilitacijos institutas, IP (*Instituto Nacional para a Reabilitação, IP, INR, I.P.*)

Nacionalinis reabilitacijos institutas I.P. yra integruota viešoji institucija, šiuo metu pavaldi Darbo, solidarumo ir socialinės apsaugos ministerijai, jis yra administraciniu požiūriu savarankiškas ir turi savo turtą. Institutas siekia užtikrinti lygias galimybes, kovoti su diskriminacija ir įgalinti neįgaluosius, skatindamas jų pagrindines teises.

INR I.P. gali priimti skundus dėl Diskriminacijos įstatyme nurodytos diskriminacijos dėl negalios. Diskriminacija laikomas kiekvienas veiksmas, kuriuo dėl negalios pažeidžiama kuri nors pagrindinė asmens teisė, neleidžiama įgyvendinti kurios nors teisės arba ji ribojama.

Skundo nagrinėjimas

Visas atvejo, kuris laikomas diskriminaciniu, aprašymas turėtų būti siunčiamas Institutui, kuris turi pradėti skundo procedūrą. Interneto svetainėje pateikiama **skundo forma**, kurią galima siųsti e. paštu.

Skunde būtina nurodyti skundo pateikėjo tapatybę (vardas, pavardė, asmens kodas arba piliečio kortelės numeris, mokesčių mokėtojo kodas, visas adresas, telefonas ir kiti kontaktiniai duomenys), taip pat aiškiai išdėstyti visas faktines aplinkybes. Jame turi būti nurodyti liudytojai – pateikti jų vardai, pavardės, adresai ir kontaktiniai duomenys, be to, informacija turi būti kiek įmanoma patvirtinta įrodymais ar dokumentais, kuriais įrodomas diskriminacinis veiksmas. Padavus skundą, byla perduodama kompetentingai administracinei institucijai (generalinėms inspekcijoms, reguliavimo institucijoms ar kitoms kompetentingoms įstaigoms), kurioms suteikti tyrimo ir (arba) baudų skyrimo įgaliojimai ikiteisminiu etapu, per kurį renkami įrodymai, o po to byla baigiama arba skiriama bausmė (kartu su bet kokiomis papildomomis sankcijomis). Sprendimo kopija siunčiama Nacionaliniam reabilitacijos institutui, I.P.

Už diskriminacinį veiksmaž baudžiama bausmė, kurios dydis gali būti 5–30 minimalių garantuojamų mėnesinių darbo užmokesčių, atsižvelgiant į tai, ar pažeidimus padaro fiziniai, ar juridiniai asmenys.

Atsižvelgiant į nusikaltimo sunkumą ir jį padariusio asmens kaltę, gali būti skiriamos papildomos sankcijos, pavyzdžiui, turto konfiskavimas, draudimas verstis profesija ar veikla, teisės į valdžios institucijų skiriamas subsidijas ar išmokas atėmimas, įstaigų uždarymas ir nuosprendžių viešas paskelbimas).

Lygybės darbo ir užimtumo srityje komisija (*Comissão para a Igualdade no Trabalho e no Emprego, CITE*)

CITE yra trišalė, lygybę pagrįsta kolegiali institucija, kuri administraciniu požiūriu yra savarankiška ir turi teisinį subjektiškumą. Ji skatina vyrų ir moterų lygybę ir nediskriminavimą darbe, užimtumo ir profesinio mokymo srityje, bendradarbiauja taikant teisės aktus ir vykdamas šioje srityje susitarimais prisiimtus įsipareigojimus, taip pat įsipareigojimus, susijusius su tėvystės apsauga bei profesinio, šeimos ir privataus gyvenimo derinimu privačiame, viešajame ir kooperatyvų sektoriuose.

Viena iš pagrindinių šios komisijos užduočių yra vertinti jai pateiktus skundus arba atvejus, apie kuriuos ji sužino ir kurie rodo, kad pažeistos vyrų ir moterų lygybę ir nediskriminavimą darbe, užimtumo ir profesinio mokymo srityje reglamentuojančių teisės aktų nuostatos. Ji taip pat imasi veiksmų siekdama užtikrinti tėvystės apsaugą ir profesinio, šeimos bei privataus gyvenimo derinimą, taip pat teikia su tuo susijusią informaciją ir teisinę pagalbą.

Skundo nagrinėjimas

Kiekvienas asmuo gali paduoti skundą dėl darbo skelbimų ir kitų darbuotojų įdarbinimo būdų, kuriais neužtikrinama teisė į lygią lygybę galimybių įsidarbinti srityje.

Bet kuris darbuotojas gali paduoti skundą, jei vyrai ir moterys yra diskriminuojami galimybių įsidarbinti, darbo ir profesinio mokymo srityse.

Skundus galima pateikti laišku, faksu arba e. paštu. Juos taip pat galima pateikti telefonu (nemokamu numeriu 800 204 684) arba CITE patalpose, iš anksto susitarus tel. 21 780 37 09.

CITE privalo pranešti atsakingai darbo inspekcijos tarnybai (Darbo sąlygų institucijai) apie nuomones, kuriomis patvirtinama arba nurodoma darbo praktika, kuria diskriminuojama dėl lyties, ir ši tarnyba gali pradėti toliau aprašytą administracinio pažeidimo procedūrą.

Darbo sąlygų institucija (*Autoridade para as Condições do Trabalho, ACT*)

Darbo sąlygų institucija yra valstybės tarnyba, kurios tikslas – skatinti darbo sąlygų gerinimą visoje Portugalijos žemyninėje dalyje, stebint, ar palaikant privačius darbo santykius laikomasi darbo teisės aktų, ir skatinant darbuotojų saugą ir sveikatą visuose privačiuosiuose sektoriuose.

Ji taip pat stebi, ar visuose sektoriuose ir centriniuose viešojo administravimo departamentuose bei įstaigose (tiesioginėse, netiesioginėse, vietos) yra laikomasi darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų, įskaitant viešuosius institutus ir procedūras, taikomas teikiant asmeniniams poreikiams pritaikytas paslaugas, arba viešuosius fondus.

Skundai gali būti paduodami dėl paslaugų trūkumų arba nuostatų, priskiriamų ACT kompetencijai, nesilaikymo, įskaitant saugos ir sveikatos darbe sąlygas, terminuotas darbo sutartis, nelygybę ir diskriminaciją darbe, darbuotojų komandiravimą, darbo laiko trukmę ir organizavimą, kolektyvinį atstovavimą darbuotojams, nedeklaruotą ar nelegalų darbą, laikiną darbą, imigrantų darbą.

Skundo nagrinėjimas

Bet kuris darbuotojas, darbuotojų atstovas ar kita suinteresuotoji šalis gali paduoti skundą, užpildydamas ACT interneto svetainėje pateikiamą **elektroninę formą**.

Jeigu, įgyvendindamas savo pareigas, darbo inspektorius asmeniškai ir tiesiogiai (net po įvykio) patikrina arba įrodo taisyklių, už kurių pažeidimą baudžiama bausmė, pažeidimą, surašoma oficiali ataskaita. Jeigu darbo inspektorius pats neįrodo pažeidimų, jis surašo incidento ataskaitą ir prideda turimus įrodymus, taip pat nurodo bent du liudytojus.

Parengus ataskaitą, kaltinamajam pranešama apie tai ir suteikiama 15 dienų savanoriškai sumokėti baudą, raštu pateikti atsakymą kartu su patvirtinamaisiais dokumentais ir liudytojų sąrašą arba atvykti asmeniškai ir būti išklaustam.

Tyrimui baigti nustatomas 60 dienų terminas, kurį tinkamai pagrįstais atvejais galima tiek pat pratęsti.

Labai sunkius administracinius pažeidimus arba pakartotinai padarytus sunkius administracinius pažeidimus, kurie padaryti tyčia arba dėl didelio aplaidumo, galima viešinti – taip skiriama papildoma sankcija. Jeigu minėti administraciniai pažeidimai padaromi pakartotinai, galima skirti papildomas sankcijas, pvz., laikiną draudimą vykdyti veiklą, teisės dalyvauti aukcionuose ar viešųjų pirkimų konkursuose atėmimą arba sprendimo paviešinimą, atsižvelgiant į žalingus padarinius darbuotojui ar darbdaviui gautą ekonominę naudą.

Jeigu pažeidimas – pareigos neatlikimas, baudos sumokėjimas neatleidžia pažeidėjo nuo prievolės įvykdyti pareigą, jei tai dar įmanoma. Jeigu pažeidimas yra nesumokėtos sumos, ACT gali ne tik skirti baudą, bet ir nuspręsti, kad darbuotojams įsiskolintos sumos turi būti sumokėtos per baudos sumokėjimo terminą.

Portugalijos aplinkos agentūra (*Agência Portuguesa do Ambiente, APA*)

Portugalijos aplinkos agentūros užduotis – siūlyti, vystyti ir stebėti integruotą ir dalyvavimu grindžiamą aplinkos ir darnaus vystymosi politikos valdymą, koordinuojant su kitų sektorių politika ir bendradarbiaujant su viešaisiais ir privačiais subjektais, siekiančiais to paties tikslo. Agentūra siekia aukšto lygio aplinkos apsaugos ir gerinimo, kad piliečiams būtų teikiamos aukštos kokybės paslaugos. Be to, tai yra nacionalinė institucija, atsakinga už atsakomybės už aplinką sistemos įgyvendinimą.

Žala aplinkai apima: i) žalą saugomoms rūšims ir natūralioms buveinėms; ii) žalą vandeniu; iii) žalą žemei.

Agentūrai galima pateikti pastabas dėl žalos aplinkai arba šios žalos didelės grėsmės ir prašyti jos imtis veiksmų. Pastabas pateikęs asmuo taip pat turėtų pateikti visus svarbius duomenis arba imtis galimų intervencinių priemonių.

Skundo nagrinėjimas

Bet kuris asmuo ir (arba) suinteresuotoji šalis gali išsiųsti prašymą paštu arba e. paštu. Agentūros interneto svetainėje taip pat pateikiama **elektroninė skundo forma**.

Kompetentinga institucija išnagrinėja prašymą imtis veiksmų ir praneša suinteresuotosioms šalims, ar prašymas priimtas, ar atmetas. Jei kompetentinga institucija patvirtina, kad padaryta žalos aplinkai, ir pripažįsta pareiškėjo prašymą pagrįstu, veiklos vykdytoji pranešama apie prašymą imtis veiksmų, kad būtų priimtas sprendimas dėl taikytinų priemonių.

Žemės ūkio, jūros, aplinkos ir teritorijų planavimo generalinė inspekcija (*Inspeção-Geral da Agricultura, do Mar, do Ambiente e do Ordenamento do Território*), IGAMAOT)

IGAMAOT yra tiesiogiai valstybės valdoma centrinė tarnyba, atsakinga už IGAMAOT veiklos sričiai priskiriamų departamentų ir įstaigų kontrolę, auditą ir priežiūrą, kiek tai susiję su jų administravimu, valdymu ir misija. Maisto reguliavimo ir maisto saugos srityse ji kontroliuoja paramą iš nacionalinių ir ES fondų. Aplinkos, teritorijų planavimo ir gamtos saugojimo srityse ji užtikrina nuolatinę stebėseną ir teisėtumo vertinimą.

Jos darbas susijęs su viešojo ir privačiojo sektoriaus veiklos vykdytojais, taip pat pavieniais piliečiais tokiose srityse kaip aplinkos teisės aktai, teritorijų planavimas ir gamtos saugojimas, taip pat susijęs su nacionalinės ar Europos paramos žemės ūkio ir žuvininkystės srityje gavėjais.

IGAMAOT priima skundus dėl jos kompetencijos sričiai priskiriamų veiksmų. Tais atvejais, kai kyla didžiausia galima rizika, ji imasi veiksmų kartu su kitomis kompetentingomis institucijomis, atsižvelgdama į atvejį, apie kurį pranešta.

Skundo nagrinėjimas

IGAMAOT interneto svetainėje yra e. skiltis, kurioje galima pateikti skundus, užpildžius [elektroninę formą](#), kurioje išsamiai aprašomas nustatytas atvejis, taip pat nurodomas skundo pateikėjo vardas, pavardė ir kontaktiniai duomenys. Skundo pateikėjas gali prašyti išlaikyti šių duomenų konfidencialumą, pažymėjęs atitinkamą formos langelį.

Pagal skundus, pareiškimus, incidentų ataskaitas ir kitus IGAMAOT pateiktus prašymus, kuriuose pateikiama medžiaga, kurią galima patikrinti atliekant tyrimą, padedama konkrečiai administracinė procedūra, vykdoma pagal Administracinio proceso kodeksą.

Anoniminiai prašymai nenagrinėjami, išskyrus atvejus, kai jie yra pakankamai pagrįsti ar patvirtinti dokumentais.

Per administracinę procedūrą IGAMAOT nustato atsakymo į savo prašymus pateikti informaciją ar atitinkamų įstaigų informacijos išsiuntimo terminą.

Vis dėlto atliekant tyrimą galima imtis veiksmų dėl atitinkamų subjektų siekiant surinkti informaciją ir įrodymus, leisiančius priimti sprendimą dėl to, ar tęsti tyrimą.

Išnagrinėjus bylą ir nedarant poveikio privalomam pranešimui baudžiamosios bylos tikslais, parengiamas motyvuotas pasiūlymas, teikiamas generaliniam inspektoriumi, kuris gali nuspręsti baigti bylą, ją stebėti, imtis neeilinių veiksmų arba perduoti klausimą už IGAMAOT atsakingam vyriausybės nariui, kuris priima sprendimą, kaip spręsti klausimą.

Teisingumo paslaugų generalinė inspekcija (*Inspeção-Geral dos Serviços de Justiça*, IGSJ)

IGSJ yra centrinė, valstybės tiesiogiai valdoma tarnyba, kuri administraciniu požiūriu yra savarankiška ir kurios uždavinys – atlikti visų Teisingumo ministerijos jurisdikcijai priklausančių, jos prižiūrimų arba reguliuojamų subjektų, departamentų ir įstaigų, įskaitant kalėjimų tarnybas, auditą, juos tikrinti ir prižiūrėti siekiant ištaisyti pažeidimus ir optimizuoti tarnybų veiklą.

Skundus galima pateikti dėl neteisėtai laikomų veiksmų ar neveikimo, be kita ko, dėl suteikti viešąją paslaugą, prasto paslaugų suteikimo, netinkamo darbuotojų ar tarnautojų elgesio, prastos patalpų būklės ir apskritai bet kokio pažeidimo ar tarnybų veiklos trūkumo.

Skundo nagrinėjimas

Skundai gali būti pateikiami nesilaikant jokių konkrečių formalumų vienu iš toliau nurodytų būdų: asmeniškai, paprastu paštu, telefonu, faksu arba e. paštu.

IGSJ interneto svetainėje šiuo tikslu pateikiama [elektroninė forma](#).

Skundus, pranešimus apie incidentus ir pareiškimus, kurie asmeniškai pateikiami IGSJ, priima šiuo tikslu paskirtas inspektorius.

Pateiktiems skundams visada priskiriamas bylos numeris. Skundo pateikėjui pranešama apie bylos numerį, kuris turi būti privalomai nurodomas kontaktuojant su IGSJ. Jei reikia, skundą galima prijungti prie atliekamos patikros ar audito proceso.

Skundo pateikėjai gali bet kokiomis priemonėmis prašyti IGSJ pateikti informaciją apie jų bylos statusą, nurodant bylos numerį. Jei skundas paduodamas per IGSJ interneto svetainę, jo eigą galima stebėti prisijungus su slaptažodžiu, kuris buvo sukurtas pateikiant skundą elektronine forma.

Anoniminiai skundai nagrinėjami tik jei juose pateikta informacija laikoma nuoseklia ir išsamia. Skundo pateikėjui neteikiama informacija apie atliktų tyrimų baigtį, be to, jam nesuteikiama galimybė informaciją apie atitinkamos bylos statusą gauti per IGSJ interneto svetainę, nes galimybė gauti šią informaciją priklauso nuo naudotojo registracijos.

Vidaus reikalų generalinė inspekcija (*Inspeção-Geral da Administração Interna*, IGAI)

IGAI yra nepriklausoma tarnyba, vykdanči išorinę policijos veiklos kontrolę. Ji yra pavaldi Vidaus reikalų ministerijai (*Ministério da Administração Interna*, MAI), į jos kompetencijos sritį patenka visos saugumo tarnybos ir pajėgos (GNR (*Guarda Nacional Republicana*, Nacionalinės respublikinės pajėgos), PSP (*Polícia de Segurança Pública*, Viešojo saugumo policija) ir SEF (*Serviço de Estrangeiros e Fronteiras*, Užsieniečių ir pasienio tarnyba), priklausančios nuo šios ministerijos. Ji atlieka šių įstaigų aukšto lygio auditą, patikras ir priežiūrą ir gina piliečių teises, ypatingą dėmesį skirdama žmogaus teisių apsaugai ir viešosios tvarkos palaikymui.

Bet kuris asmuo (portugalas ar užsienietis), asmenų grupės, asociacijos, įmonės ar kiti juridiniai asmenys gali paduoti skundą dėl neteisėtai laikomų veiksmų ir neveikimo, visų pirma skundus dėl piliečių pagrindinių teisių pažeidimų, kuriuos padaro MAI pavaldžių įstaigų darbuotojai. Skundai gali būti paduodami dėl tokių pažeidimų: dėl suteikti viešąją paslaugą, prastos paslaugos suteikimo, netinkamo valstybės tarnautojų ar kitų MAI pavaldžių darbuotojų elgesio, prastos patalpų būklės ir apskritai bet kokio pažeidimo ar trūkumo teikiant paslaugas.

Skundo nagrinėjimas

Skundus galima paduoti nesilaikant jokių specialių formalumų paprastu paštu, asmeniškai arba e. paštu.

Skunde turėtų būti išsamiai aprašytas nustatytas atvejis, nurodytas atsakingas asmuo, tiksli data ir vieta (gatvės ir namo numeris, miestas, parapija ir savivaldybė), o jei įmanoma – vietovė, kurioje nustatytas atvejis, apie kurį pranešta, žemėlapis.

Jei pranešant apie incidentą neįmanoma pateikti įrodymų, juos reikia pateikti vėliau ir kuo greičiau.

IGAI užtikrina, kad visi jos kompetencijai priskiriami skundai būtų tinkamai tikrinami ir kad visi nurodyti skundo pateikėjai gautų atsakymą į savo skundą. IGAI galima prašyti pateikti informaciją apie bylos statusą, nurodžius bylos numerį.

Anoniminiai skundai nagrinėjami tik jei juose pateikta informacija laikoma nuoseklia ir išsamia.

Švietimo ir mokslo generalinė inspekcija (*Inspeção-Geral da Educação e Ciência*, IGEC)

IGEC stebi Švietimo ministerijos įstaigų, departamentų ir agentūrų arba atitinkamam vyriausybės nariui pavaldžių įstaigų, departamentų ir agentūrų veiksmų teisėtumą ir tinkamumą. Ji taip pat atlieka švietimo sistemos auditą ikimokyklinio lavinimo įstaigose ir mokyklose (pagrindinėse, vidurinėse ir aukštesiose), prižiūri ir stebi šią sistemą. Jos kompetencijai priklauso specialiosios švietimo formos, nemokyklinis švietimas, mokslas ir technologijos, taip pat ministerijos įstaigos, departamentai ir agentūros.

IGEC ombudsmenas gina, saugo ir palaiko piliečių teises ir teisėtus interesus, taip pat švietimo sistemos sąžiningumą ir teisingumą. Jis analizuoja ir nagrinėja švietimo sistemos naudotojų ir atstovų skundus ir gali pradėti tyrimą arba drausminę procedūrą.

Skundo nagrinėjimas

Skundus galima pateikti laišku, faksu arba e. paštu. Prieš paduodami skundą IGEC, švietimo sistemos naudotojai ir atstovai turėtų, jei įmanoma, paaiškinti situaciją kompetentingiems mokyklų grupės ir (arba) pavienės mokyklos, aukštojo mokslo institucijos arba įstaigos ir (arba) tarnybos organams.

Ombudsmeno darbą atlieka IGEC teritorinės patikros skyriai, kurie yra atsakingi už švietimo sistemos naudotojų ir atstovų skundų vertinimą ir tinkamiausia laikomos skundo nagrinėjimo procedūros nustatymą. Šie skyriai taip pat gali atlikti pirminį tyrimą, kuriuo iš esmės siekiama greitai ir veiksmingai nustatyti skundo dalyką ir nurodyti skundo motyvus. Jei tokie skundai susiję su klausimais, priklausančiais mokyklų grupės ir (arba) pavienės mokyklos vadovo, aukštojo mokslo institucijos ir (arba) įstaigos rektoriaus, vadovo ir (arba) direktoriaus arba mokyklų generalinio direktoriaus (per regioninius atstovus, atsakingus už švietimą) kompetencijai, skundai paduodami tiesiogiai jiems. Skundus dėl švietimo ir (arba) mokslo įstaigų ar tarnybų tiesiogiai analizuoja IGEC, išklausiusi susijusias šalis.

IGEC būstinėje gauti skundai siunčiami teritoriniams patikros skyriams siekiant nustatyti tinkamiausią procedūrą.

Mokyklų grupių ir (arba) pavienių mokyklų direktoriams ir aukštojo mokslo institucijos ir (arba) įstaigos rektoriui, vadovui ir (arba) direktoriui yra suteikti drausminiai įgaliojimai mokytojų, dėstytojų, kito personalo ir studentų atžvilgiu. Generaliniam mokyklų direktoriui (per regioninius atstovus, atsakingus už švietimą) yra suteikti drausminiai įgaliojimai mokyklų grupių ir (arba) pavienių mokyklų administracinių ir valdymo organų atžvilgiu.

Tačiau jei atlikus patikrą nustatoma, kad buvo padaryti drausminiai nusižengimai, generalinis inspektorius turi teisę pradėti atitinkamą drausminę procedūrą. Būstinėje arba teritoriniuose patikros skyriuose gauti skundai, susiję su kitų administracijos sektorių veikimu ir (arba) privačių subjektų, kurie nėra pavaldūs Švietimo ir mokslo ministerijai, veiksmais, perduodami kompetentingai centrinei, regioninei ar vietos valdžios tarnybai, o suinteresuotajai šaliai apie tai pranešama.

Sveikatos veiklos generalinė inspekcija (*Inspeção-Geral das Atividades em Saúde, IGAS*)

Sveikatos veiklos generalinė inspekcija yra centrinė tarnyba, tiesiogiai valdoma valstybės, jos uždutis – užtikrinti, kad Sveikatos ministerijos arba jai pavaldžios įstaigos, taip pat viešojo, privačiojo arba socialinio sektoriaus įstaigos laikytųsi teisės aktų, o visose sveikatos priežiūros srityse jų veiklos rezultatai būtų aukšto techninio lygio.

IGAS galima pranešti apie visus teikiant paslaugas nustatytus pažeidimus ar trūkumus, pavyzdžiui: neteisėtai laikomus veiksmus ir neveikimą, netinkamą pinigų ar viešųjų lėšų panaudojimą, sukčiavimą ar korupciją, kliūtis gauti sveikatos priežiūros paslaugas iš konkretaus paslaugų teikėjo ar įstaigoje arba nelygias galimybes naudotis šiomis paslaugomis, sveikatos priežiūros darbuotojų arba specialistų netinkamą elgesį ir kt.

Jei faktinė aplinkybė, apie kurią pranešta, nepriskiriama IGAS kompetencijai, tinkamai nustatytų subjektų pareiškimai ar skundai perduodami kompetentingai įstaigai.

Skundo nagrinėjimas

Skundą paštu arba e. paštu gali paduoti bet kuris asmuo (portugalas ar užsienietis), asmenų grupė, asociacijos, įmonės ar kiti juridiniai asmenys.

Skundai ir (ar) pareiškimai gali būti paduodami bet kada, jie turi būti išsamūs ir pagrįsti, jei įmanoma, pateikiant išsamią informaciją apie atitinkamą asmenį ar organizaciją, faktines aplinkybes, jų datas ir vietas, asmens tapatybės duomenis (vardą, pavardę ir kontaktinius duomenis) ir informaciją apie tai, ar skundas ir (ar) pareiškimas paduotas kitai įstaigai.

IGAS analizuoja skundus ir (ar) pareiškimus, kuriuose nurodytas faktinių aplinkybių ar veiksmų laikas, tvarka, vieta, autoriai ir galima atsakomybė laikomi nuosekliais ir išsamiais.

Dėl skundų ir (ar) pareiškimų pagal IGAS patikrų reglamentą gali būti pradėta patikros arba išaiškinimo procedūra.

Jei atliekama patikros procedūra, visada laikomasi rungimosi principo. Taip suteikiamos galimybės išklausti suinteresuotąsias šalis, išskyrus teisės aktuose nustatytus atvejus, t. y. kai tai gali objektyviai kliudyti baudžiamosios bylos tyrimui ir įrodymų rinkimui.

Tinkamai nustatytos suinteresuotosios šalys informuojamos apie IGAS veiksmų rezultatus.

Sveikatos reguliavimo institucija (*Entidade Reguladora da Saúde, ERS*)

Sveikatos reguliavimo institucija (ERS) yra nepriklausoma viešoji institucija, kurios uždutis – reguliuoti sveikatos priežiūros įstaigų, t. y. visų viešojo, privačiojo ir socialinio sektoriaus sveikatos priežiūros įstaigų, teikiančių paslaugas visuomenei žemyninėje Portugalijos dalyje, išskyrus vaistines, veiklą. Uždutis reguliuoti ir prižiūrėti paslaugų teikėjus apima: naudotojų, paslaugų teikėjų ir institucijų skundų nagrinėjimą, sveikatos priežiūros paslaugų teikėjų įrangos patikras ir audita, atvejų, kai gali būti pažeidžiamos naudotojų teisės, tyrimą, administracinių pažeidimų procedūros vykdymą ir nuobaudų skyrimą, nurodymų, rekomendacijų ir nuomonių teikimą, tyrimų, susijusių su sveikatos sistemos organizavimu, atlikimą.

ERS kompetencijai priklausančius skundai yra susiję su:

galimybe gauti sveikatos priežiūrą;

diskriminacija;

pagalbos užtikrinant sveikatos priežiūrą kokybe;

administracinės pagalbos kokybe;

naudotojų teisėmis;

apžiūros laukimo laiku;

paskyrimo laukimo laiku;

finansiniais klausimais;

teisiniais klausimais;

įrangos kokybe.

Skundo nagrinėjimas

Sveikatos priežiūros paslaugų naudotojai skundą gali pateikti skundų knygoje, kuri turi būti pateikiama įstaigose, kuriose teikiamos viešosios paslaugos, arba po įvykio – tiesiogiai įmonei ar paslaugų teikėjui ir (arba) prekių tiekėjui.

Pareiškimus taip pat galima teikti tiesiogiai ERS paštu, telefonu, asmeniškai arba per elektroninę skundų knygą ERS interneto svetainėje

<https://www.ers.pt/pages/50>. ERS per elektroninę skundų knygą pateiktus skundus nagrinėja visiškai ta pačia tvarka, kaip ir sveikatos priežiūros paslaugų teikėjų patalpose esančiose tradicinėse skundų knygoose pateikiamus skundus.

Jei skundo pateikėjas skundą parašė paslaugų teikėjo patalpose esančioje skundų knygoje, jis gali nusiųsti ERS skundo kopiją, kuri skundo pateikėjui turėtų būti įteikta paduodant skundą (mėlynasis lapas). Paslaugų teikėjas skundą į ERS turi išsiųsti per 10 darbo dienų.

Jei naudotojas pateikia skundą tiesiogiai paslaugų teikėjui išsiuntęs oficialų laišką paštu, faksu arba e. paštu, jis gali dokumento originalo kopiją išsiųsti ERS. Gavusi skundą, ERS prašo skundo pateikėjo pateikti visus, jo nuomone, reikšmingus pareiškimus. Atsižvelgdama į skundo turinį ir pateiktus pareiškimus, ERS imsis tokių veiksmų, kuriuos ji laiko tinkamais pagal teisės aktais jai suteiktus įgaliojimus. Jei skundas nėra tinkamai identifikuotas arba nėra pakankamai nuoseklus, jis baigiamas nagrinėti. Jei skundas nepriklauso ERS kompetencijai, ji praneša skundo pateikėjui, kuri įstaiga yra atsakinga už skundo nagrinėjimą, ir jį atitinkamai perduoda.

Darbo, solidarumo ir socialinės apsaugos generalinė inspekcija (*Inspeção-Geral do Ministério do Trabalho, Solidariedade e Segurança Social, IGMTSSS*)

IGMTSSS yra tiesiogiai valdoma valstybės ir įeina į Darbo, solidarumo ir socialinės apsaugos ministerijos (*Ministério do Trabalho, Solidariedade e Segurança Social*, MTSSS) sudėtį. Ji prižiūri MTSSS tarnybas ir įstaigas arba atitinkamam ministrui pavaldžias tarnybas ir įstaigas.

IGMTSSS vertina, ar ministerijos departamentų ir įstaigų arba atitinkamam ministrui pavaldžių departamentų ir įstaigų veiksmams atitinka teisės aktus ir reguliavimą ir vertina jų veiklos rezultatus bei valdymą, atlikdama patikras ir audita. Ji vertina piliečiams teikiamų paslaugų kokybę ir rekomenduoja pokyčius bei priemones nustatytiems trūkumams ir pažeidimams ištaisyti.

Inspekcijai galima paduoti skundus arba pranešimus apie incidentus, susijusius su pažeidimais, kuriuos padarė ministerijai pavaldžios įstaigos, įskaitant *Santa Casa da Misericórdia* (Šventiesiems gailestingumo rūmams) priklausančias institucijas ir privačias socialinio solidarumo institucijas.

Skundo nagrinėjimas

Skundai gali būti paduodami paštu, e. paštu arba užpildžius interneto svetainėje pateikiamą [elektroninę formą](#). Skundo pateikėjas turėtų nurodyti skundo dalyką ir faktinių aplinkybių datą, taip pat trumpai ir aiškiai aprašyti įvykius, dėl kurių paduodamas skundas.

Maisto saugos ir ekonominio saugumo institucija (Autoridade de Segurança Alimentar e Económica, ASAE)

ASAE yra nacionalinė administracinė institucija, kurios specializacija – maisto sauga ir ekonomikos stebėseną. Ji atsakinga už rizikos maisto grandinėje vertinimą ir pranešimą apie šią riziką bei už ekonominės veiklos reguliavimą maisto ir ne maisto produktų sektoriuose stebint, ar laikomasi atitinkamų reguliavimo srityje taikomų teisės aktų.

Visi prekių tiekėjai ar paslaugų teikėjai, vykdytys veiklą nustatytoje nuolatinėje fizinėje vietoje, tiesiogiai palaikantys ryšius su visuomene ir tiekiantys prekes ar teikiantys paslaugas Portugalijoje, privalo turėti skundų knygą.

Skundo nagrinėjimas

Jei klientas nėra visiškai patenkintas suteikta paslauga ar įsigyta preke, jis gali prašyti skundų knygos, kurioje gali paaiškinti savo nepasitenkinimo priežastį. Paslaugų teikėjai skundo formos originalą ASAE turi išsiųsti per 10 darbo dienų.

Apie neteisėtus veiksmus taip pat galima pranešti užpildžius ASAE interneto svetainėje pateikiamą [elektroninę formą](#), o skundas gali būti susijęs su administraciniais pažeidimais ar baudžiamaisiais nusikaltimais, priklausančiais ASAE kompetencijai.

Jei neteisėtas veiksmas, apie kurį pranešta, nepriklauso ASAE kompetencijai, skundas perduodamas kompetentingai institucijai.

Skundas turi būti surašytas išsamiai ir pagrįstai, jei įmanoma, pateikiant išsamią informaciją apie faktines aplinkybes ir skundžiamą įstaigą, faktinių aplinkybių susiklostymo vietą (adresą ir (arba) kitą referencinę informaciją), skundo motyvus ir kitą reikšmingą informaciją. Jei pranešimas pateikiamas anonimiškai, vėliau negalima pateikti papildomos informacijos.

Gavusi skundą ir atitinkamus pareiškimus ASAE inicijuoja atitinkamą procedūrą, jei skunde nurodytos faktinės aplinkybės rodo, kad yra padarytas konkrečioje taikytinoje normoje nurodytas administracinis pažeidimas. Jei taip nėra, ASAE praneša prekių tiekėjui ar paslaugų teikėjui, kad per 10 darbo dienų jie gali pateikti pareiškimus, kuriuos laiko tinkamais.

Išanalizavusi pareiškimų turinį ir skundo esmę, ASAE gali nusiųsti skundą kitai įstaigai, turinčiai kompetenciją skundo dalyko srityje, arba siūlyti skundo pateikėjui baigti skundo nagrinėjimą, jei nėra pagrindo imtis veiksmų.

Jei išanalizavus skunde nurodytas faktines aplinkybes iškeliami byla, ir po to, kai imama visų būtinų veiksmų padėčiai ištaisyti, ASAE raštu praneša skundo pateikėjui (jei jo tapatybė tinkamai nustatyta) apie procedūras ar priemones, kurių buvo ar bus imtasi gavus skundą.

Kitos įstaigos

Socialinės apsaugos institutas I.P. (Instituto da Segurança Social I.P., ISS)

Socialinės apsaugos institutas I.P. yra valstybės institucija, kuriai pagal teisės aktus suteiktas specialus statusas. Jis yra netiesiogiai valdomas valstybės, yra administraciniu ir finansiniu požiūriu savarankiškas ir turi savo turtą.

Jis atsakingas už užtikrinimą, kad būtų suteikta teisinė apsauga. Teisę į teisinę apsaugą turi asmenys ir ne pelno įstaigos, negalinčios susimokėti išlaidų, susijusių su teismo procesu atleidimo iš darbo, santuokos nutraukimo, iškeldinimo, konfiskavimo ir kt. atvejais arba, jei procedūra yra neteisinė, su santuokos nutraukimu abipusiu sutarimu.

Teisinė apsauga apima:

teisines konsultacijas – advokato konsultacijas siekiant išsiaiškinti techninius aspektus, susijusius su konkrečiais klausimais ar atvejais, kai yra arba gali būti pažeidžiami teisėti asmeniniai interesai ar teisės, taikytina teise (tai netaikoma ne pelno subjektams);

teisinę pagalbą – advokato paskyrimą ir jo išlaidų apmokėjimą arba teismo paskirto advokato išlaidų apmokėjimą (advokatui nurodomas vardas ir pavardė, jei tai yra kaltinamasis baudžiamojoje byloje ar pažeidėjas administracinėje byloje), atleidimą nuo bylinėjimosi išlaidų arba galimybę jas sumokėti dalimis, taip pat vykdymo pareigūno paskyrimą (antstolis visada atlieka vykdymo pareigūno pareigas).

Teisę į teisinę apsaugą turi šie asmenys:

Portugalijos piliečiai ir Europos Sąjungos piliečiai;

užsieniečiai ir asmenys be pilietybės, turintys galiojantį leidimą gyventi Europos Sąjungos valstybėje narėje;

užsieniečiai, neturintys galiojančio leidimo gyventi Europos Sąjungos valstybėje narėje, jei pagal jų kilmės šalies teisės aktus Portugalijos piliečiams suteikiama ta pati teisė;

asmenys, gyvenantys Europos Sąjungos valstybėje narėje, išskyrus valstybę narę, kurioje turi būti surengtas procesas (tarptautiniai ginčai);

ne pelno juridiniai asmenys turi teisę tik į teisinę pagalbą – atleidimą nuo bylinėjimosi išlaidų ir kitų proceso išlaidų, advokato paskyrimą ir jo išlaidų apmokėjimą, teismo paskirto advokato išlaidų apmokėjimą ir vykdymo pareigūno paskyrimą.

Visi išvardyti asmenys turi įrodyti, kad negali apmokėti išlaidų, susijusių su ieškiniu, advokato samdymu ir kt.

Pagal Portugalijos teisę asmenys, kurie pagal savo pajamas, turtą ir einamąsias namų ūkio išlaidas objektyviai negali apmokėti proceso išlaidų, laikomi patiriančiais finansinių sunkumų.

Paraiškos formą dėl teisinės pagalbos suteikimo galima nemokamai gauti bet kurios socialinės apsaugos tarnybos klientų aptarnavimo skyriuje arba [elektronine forma](#) – Socialinės apsaugos instituto interneto svetainėje.

Paraišką galima įteikti asmeniškai arba išsiųsti paštu bet kuriam Socialinės apsaugos instituto klientų aptarnavimo skyriui (pridėjus visus būtinus dokumentus).

Teisę į teisinę apsaugą galima patikrinti naudojant teisinės apsaugos skaičiuoklę, pateikiamą toliau nurodyto tinklalapio dešiniajame kampe:

<http://www.seg-social.pt/calculo-do-valor-de-rendimento-para-efeitos-de-proteccao-juridica>

Daugiau informacijos pateikiama tinklalapyje [Kreipimasis į teismą – Teisinė pagalba](#).

Nukentėjusiųjų nuo nusikaltimų apsaugos komisija (Comissão para a Proteção das Vítimas de Crimes)

Nukentėjusiųjų nuo nusikaltimų apsaugos komisija yra Teisingumo ministerijos įstaiga, atsakinga už prašymų skirti valstybės kompensaciją nukentėjusiesiems nuo smurtinių nusikaltimų ir smurto šeimoje priėmimą, nagrinėjimą ir sprendimų dėl jų priėmimą.

Pareiga sumokėti kompensaciją tenka nusikaltimą padariusiam asmeniui, tačiau tam tikrais atvejais kompensaciją gali sumokėti valstybė, jei nusikaltimą padaręs asmuo negali jos sumokėti arba jei kompensacijos neįmanoma gauti per pagrįstą laiką, o dėl žalos gerokai pablogėjo nukentėjusiojo gyvenimo lygis ir kokybė.

Prašymą sumokėti kompensaciją galima paduoti per vienus metus nuo nusikaltimo padarymo dienos, o jei iškeliama baudžiamoji byla – per vienus metus nuo galutinio sprendimo priėmimo byloje. Nukentėjusieji, kurie nusikaltimo padarymo metu buvo nepilnamečiai, gali paduoti skundą per vienus metus nuo pilnametystės ar emancipacijos įgijimo dienos.

Skundą būtina pateikti užpildžius atitinkamą formą, kurią galima gauti Komisijos patalpose arba asociacijos APAV paramos nukentėjusiesiems biuruose.

Komisijos interneto svetainėje taip pat pateikiama [elektroninė skundo forma](#).

Pateikdamas skundą, nukentėjusysis neprivalo padengti jokių sąnaudų ar išlaidų, be to, galima nemokamai gauti dokumentus ir sertifikatus, kurie yra reikalingi skundai paduoti.

Jei nusikaltimas padarytas kitos Europos Sąjungos valstybės narės teritorijoje, prašymą dėl atitinkamos valstybės mokėtinos kompensacijos galima paduoti Nukentėjusiųjų nuo nusikaltimų apsaugos komisijai, jei prašymo pateikėjo nuolatinė gyvenamoji vieta yra Portugalijoje.

Paskutinis naujinimas: 13/09/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisiųjų įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.